

Projectnaam: Groenblauwe netwerken pilot Raalte-Wijhe
Aan: Deelnemers workshop groenblauwe netwerken pilot Raalte-Wijhe
Van: Annemarie Baake
Datum: 6 december 2010

Verslag workshop groenblauwe netwerken 02-12-'10

Op 2 december 2010 vond in Elshof een workshop plaats in het kader van de onderzoekspilot groenblauwe netwerken Raalte-Wijhe. In dit verslag vindt u de hoofdlijnen terug van deze workshopdag. In bijlage 1 is een lijst van deelnemers opgenomen.

Programma workshop

Programma workshop	
9.15	Ontvangst met koffie en thee
9.30	Opening & kennismaking
9.45	Presentatie
10.15	Groepswerk: Ontwerpen van groenblauwe netwerken t.b.v. landschapsidentiteit, landbouw, waterbeheer, recreatie en biodiversiteit
12.30	Lunch
13.00	Terugmelding resultaten groepswerk
14.00	Waar kunnen functies elkaar versterken, wat zijn de knelpunten, en zijn deze oplosbaar?
14.30	Plenaire Discussie
15.30	Reflectie van uit verschillende organisaties
16.00	Afsluiting en borrel

Inleidende presentatie groenblauwe netwerken

Doel van het project

Het doel van het pilotonderzoek Groenblauwe netwerken (en de workshopdag) is het inzetten van karakteristieke landschapselementen van het groenblauwe netwerk om de functies water, recreatie en biodiversiteit het meest efficiënt te versterken en zo de waarde van het landschap te verhogen, rekening houdend met het voortbestaan en de ontwikkeling van een gezonde plattelandseconomie.

Pilot Hardenberg

Aan de hand van de pilot Hardenberg wordt uitgelegd hoe het plannen met groenblauwe landschapselementen in zijn werk gaat, om uiteindelijk tot een kaart te komen met synergiegebieden: gebieden waar meerdere functies elkaar versterken doordat landschapselementen voor beide functies belangrijk zijn OF doordat combinaties van landschapselementen samen sterker zijn dan zonder elkaar (bijv. een spuitvrije zone langs een natuurvriendelijke oever, waardoor een brede groene zone ontstaat met extra veel kansen voor biodiversiteit en waterkwaliteit).

Sessies per functie

Vooraf aan de workshop zijn aparte sessies geweest per functie om in beeld te brengen:

- wat de wensen en ambities zijn vanuit deze functie;
- wat het huidige beleid is;
- waar mogelijkheden tot synergie liggen met andere functies.

Daarnaast zijn per functie vuistregels vastgesteld, waarmee in de workshop (zoekgebieden voor) groenblauwe landschapselementen gezocht kunnen worden. Wanneer voor de verschillende functies gewenste locaties voor groenblauwe landschapselementen bekend zijn, kan ook bepaald worden waar overlap zit tussen de functies, synergie!

De vijf verschillende functies, biodiversiteit, landbouw, landschapsidentiteit, recreatie en water, worden beknopt gepresenteerd. Per functie worden de beleidslijnen, de wensen en de ambities benoemd. Hieronder kort een overzicht van wie o.a. in de sessies gezorgd hebben voor input per functie:

- Functie landbouw: René Holtkuile, Frank Strijdveen, Gino Schrijver, Peter Pol, Gerko Hopster, Paul Scholte Albers;
- Functie biodiversiteit: Mark Zekhuis, Hanna Jurjens, Michiel van Eupen;
- Functie recreatie: Vincent Breen, Lina van Veen, Yayeri Blijdenstein, Marieke Tangenberg;
- Functie water: Wilgert Veldman, Guus van den Berg, Rolf Koops;
- Functie landschapsidentiteit: Hennie Rodijk, Arend van Bommel, Jetty Looijenga, Gilbert Maas.

Vragen naar aanleiding van de inleidende presentatie

V: Hoe is de ambitie bepaald voor de verschillende functies?

A: Op basis van vigerend beleid en door middel van voorwerk per functiegroep.

V: Is de gebruikte kaart met landschapselementen wel een goede benadering van de werkelijkheid?

A: Deze kaart is gemaakt op basis van de TOP10 kaart, een goede benadering van de werkelijkheid. Maar er is wel sprake van een kleine onderschatting van het totaal aantal landschapselementen.

V: Wordt alleen gekeken naar opgaande elementen, zoals houtwallen/singels/etc?

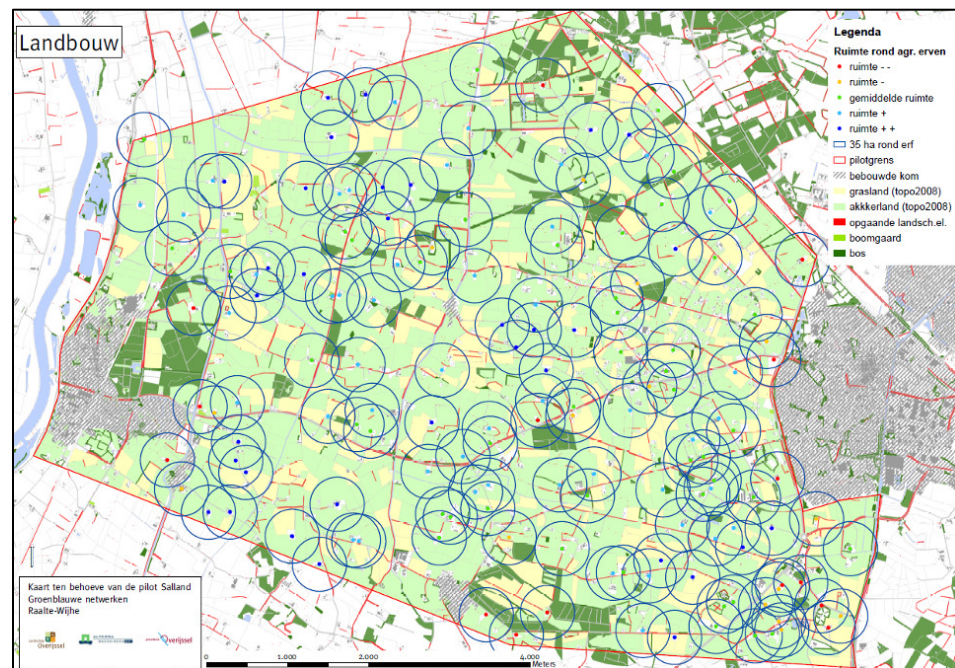
A: Nee, er wordt gekeken naar zowel groene als blauwe elementen, dus ook sloten/weteringen. Daarnaast wordt er naar opgaande en lage elementen gekeken.

Groepswerk ontwerpen van groenblauwe netwerken

In twee groepen zijn per functie zoekgebieden geschetst waar de meeste winst te halen is voor de betreffende functie in relatie tot (nieuwe of bestaande) landschapselementen uit het groenblauwe netwerk. Van ieder zoekgebied is in een tabel beschreven wat er behaald kan worden voor de betreffende functie in het zoekgebied en wat de mogelijke randvoorwaarden en/of beperkingen zijn vanuit de functie landbouw. Hieronder per functie een korte weergave van de methode en de discussie in de groepen. In bijlage 2 zijn de (digitale versies) van de schetsvellen per functie te zien.

1. Functie landbouw

De functie landbouw heeft een voorwaardelijke functie in het planningsproces. De andere functies hebben duidelijk wensen/voorkeuren wat betreft het plannen van groenblauwe landschapselementen. Vanuit de landbouw is de belangrijkste wens om 40% van de huiskavels uit te breiden tot 30-35 ha (zonder landschapselementen die de percelen doorsnijden). Op onderstaande kaart zijn de huidige erven te zien met een agrarische bestemming, met hier omheen cirkels van 35 ha. Daarnaast zijn verschillende vuistregels opgesteld om negatieve effecten van landschapselementen te verminderen. Met deze regels kan niet direct gepland worden, maar er kan wel rekening mee gehouden worden bij het plannen voor andere functies.

Vragen functie landbouw

V: Als 35 ha huiskavel wordt gerealiseerd, zijn er dan nog veldkavels nodig?

A: Afhankelijk van de ondernemer, maar waarschijnlijk wel. Op kaart konden echter alleen de bedrijven met agrarische bestemming zichtbaar gemaakt worden, en daarmee de huiskavels. Aan de huiskavels worden daarnaast ook de meeste eisen gesteld.

Ideeën en opmerkingen functie landbouw

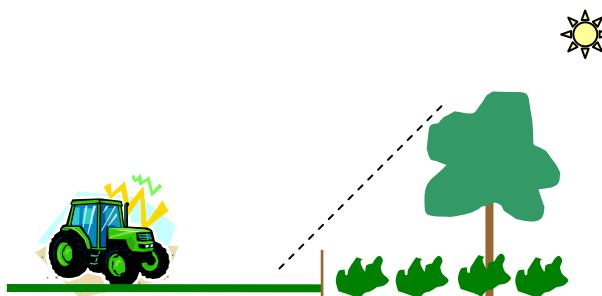
Gino: de ambitie per ondernemer is sterk verschillend en daarmee moeilijk mee te nemen in het plannen van landschapselementen.

Gino: belangrijk instrument bij uiteindelijk aanleggen/verwijderen/verplaatsen van landschapselementen en verbeteren landbouwstructuur is kavelruil!

→ Gerko: er is al oren naar om aan kavelruil meer functies te koppelen!

Gino: waterafvoer is belangrijk voor landbouw, deze moet altijd goed blijven.

Gino: effecten van schaduwwerking moeten niet onderschat worden: van een perceel van 3 ha omzoomd met landschapselementen zal ca 0,4 ha (!) last hebben van schaduwwerking.

Judith: een belangrijke kans voor synergie, waarbij de schaduwwerking verminderd wordt, is het plaatsen van asymmetrische landschapselementen (zie het plaatje hiernaast).
Gino: het is voor boeren belangrijk dat het waterschap de oevers goed

onderhoudt (tegengaan ruigtesoorten flora en fauna). Hierover moeten hele strakke afspraken gemaakt worden, anders kan men het beter door de boeren zelf laten onderhouden.

Resultaat uit het groepswerk voor de functie landbouw

Er zijn geen schetsvellen met zoekgebieden gemaakt m.b.t. de functie landbouw. Wel zijn in de tabellen van de andere functies de randvoorwaarden en/of beperkingen vanuit landbouw aangegeven.

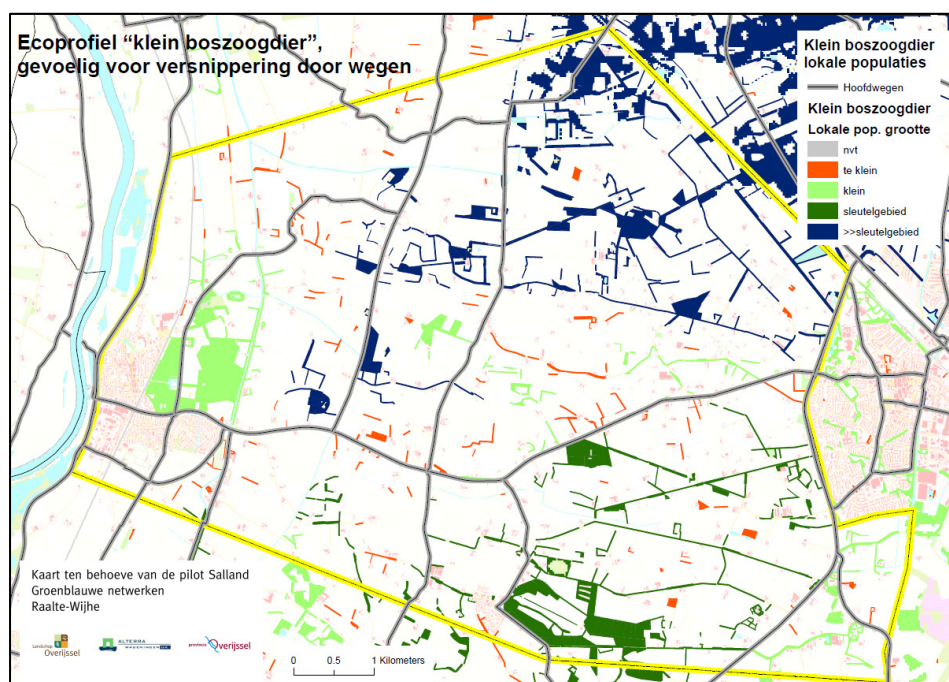
2. Functie biodiversiteit

Doel voor deze functie is: verbeteren van het leefgebied voor verschillende paraplussoorten¹ met hun eigen kenmerkende ecoprofiel², zodat meer sleutelgebieden³ ontstaan. Gekozen is voor de paraplussoorten ruigtevlinder (bruine vuurvinder), klein natte-ruigte zoogdier (waterspitsmuis), klein boszoogdier (eekhoorn), bos(rand)vlinder (bont zandoogje) en reptiel van natte opgaande en lage landschapselementen (ringslang). Om het leefgebied voor deze paraplussoorten te verbeteren is in kaart gebracht hoe lokale populaties ontwikkeld zijn en hoe duurzaam deze populaties nu zijn, zie op de volgende pagina als voorbeeld de kaart van de populatieontwikkeling van het kleine boszoogdier (eekhoorn). Er zijn een aantal sleutelgebieden, maar ook een aantal kleine of zelfs té kleine populaties te zien, deze kleine en te kleine populaties zijn niet duurzaam.

¹ Paraplussoorten zijn soorten waarop veel andere soorten (flora en fauna) meelifen.

² In een ecoprofiel zijn de kenmerken van een (groep) soorten vastgelegd in de eisen die de soorten stellen aan hun leefomgeving.

³ Sleutelgebieden zijn duurzame leefgebieden voor de betreffende soorten.

Niet voor iedere functie was het makkelijk mee te komen met en zich in te leven in de functie biodiversiteit. Bij deze functie bleken dan ook nog heel wat vragen naar boven te komen, onder andere bij het zien van de basiskaarten, waarmee gepland moest gaan worden.

Vragen functie biodiversiteit

V: Geeft het kaartmateriaal voor de functie biodiversiteit theoretische of actuele verspreiding weer van soorten?

A: Dit kaartmateriaal is gebaseerd op ecoprofielen en geeft de theoretische verspreiding weer van die specifieke paraplu-soort (waarop dus andere soorten meelifen).

V: Waarom is juist voor deze ecoprofielen gekozen?

A: Er zijn soorten gekozen die gebonden zijn aan de groen blauwe dooradering van het buitengebied. Voor de verschillende landschapselementen/-typen waarmee gepland wordt zijn soorten gekozen (zie tabel hieronder). Er is gekozen voor relatief algemene soorten.

<i>type landschapselement</i>	<i>type dier</i>	<i>ecoprofiel</i>
lage begroeiing	ruigtevlinder	bruine vuurvlinder
	klein natte-ruigte zoogdier	waterspitsmuis
Opgaande begroeiing	klein boszoogdier	eekhoorn
	bos(rand)vlinder	bont zandoogje
combinatie van (natte) opgaande en lage landschapselementen	reptiel van natte opgaande en lage landschapselementen	ringslang

V: Wanneer is sprake van een duurzame populatie?

A: Het gaat dan om een populatie met 200-500 individuen, welke in 50-100 jaar niet snel zal uitsterven, welke hele droge zomers en hele strenge winters overleeft.

V: Waarom moeten populaties over barrières verbonden worden, terwijl tussen de barrières ook al duurzame populaties bestaan?

A: Door verbinden blijft deze populatie ook in de toekomst duurzaam (met bijv. klimaatverandering in het achterhoofd), omdat meer uitwisseling van genen mogelijk is.

V: Waarom zijn bepaalde bossen geen habitat voor eekhoorn en bont zandoogje?

A: Door de specifieke eisen van dat type ecoprofiel, bijv. de minimale oppervlakte van een bos dat nodig is voor de betreffende soort.

V: Is de duurzaamheid van populaties van het 'klein natte-ruigte zoogdier' (waterspitsmuis) echt zo slecht als de kaart laat zien, er zijn toch overal sloten?

A: De sloten moeten wel permanent watervoerend zijn. Daarnaast zijn sloten die aan twee kanten aan agrarische gebied grenzen niet meegenomen, alleen als aan één kant natuur grenst is de sloot meegenomen. De duurzaamheid en verspreiding is op de kaart daarom onderschat, deze zal in werkelijkheid groter zijn.

Ideeën en opmerkingen functie biodiversiteit

René: investeren in gebieden, die op bestaande natuur aansluiten.

Frank: het gebied dat nu voor waterberging is gerealiseerd (bij Landgoed de Gelder), kan gebruikt worden als verbinding tussen verschillende leefgebieden.

Frank: op de grens van landgoederen en particuliere gronden liggen kansen!

Frank: bij landgoed de Gelder het (productie)bos in kappen om een struweel- en zoomvegetatie te ontwikkelen. Misschien moeilijk inpasbaar met eisen landgoed.

→ Theo: sluit ik mij bij aan, beste keuze!

Bart: op basis van hoeveelheid synergie en kosten/baten misschien op bepaalde plekken kiezen voor werken aan één ecoprofiel en op andere locaties werken aan drie ecoprofielen.

Frank: vanuit deze functie wordt teveel aangenomen, het moet wel op feiten gebaseerd zijn.

→ Sabine: de kaarten zijn wel gemaakt op basis van kennis over het leefgebied van soorten!

Resultaat uit het groepswork voor de functie biodiversiteit

Uiteindelijk zijn vier kaarten met zoekgebieden geproduceerd voor de functie biodiversiteit, twee voor opgaande landschapselementen en twee voor lage landschapselementen. Vanwege de tijd is de ringslag niet aan bod gekomen.

3. Functie Recreatie

Vanuit deze functie bleken niet veel ambities te liggen voor het ontwikkelen van nieuwe routestructuren. Voor bestaande routestructuren werd het wel als positief ervaren om de beleving te versterken door landschapselementen binnen zichtafstand aan te leggen. Hieronder op de kaart zijn routestructuren en recreatieve voorzieningen te zien. De grijze gebieden liggen buiten zichtafstand van de bestaande routestructuren.

Ideeën en opmerkingen functie recreatie

Arend: naast landschapselementen zijn ook bijv. een watergang met een vistrap of een klein buurtschap interessant voor recreanten, dit afstemmen met de planning van landschapselementen.

onbekend: Recreatie is volgend, aansluiten op biodiversiteit!

Gerko: er zijn veel nieuwe burgers in het landelijk gebied, zij starten bijv. een B&B of een camping en zijn gebaat bij een aantrekkelijk landschap voor hun klanten.

Bart: het is belangrijk om onderscheid te maken tussen het type recreant.

Marieke: ik heb ook nog de bestaande ruiterroutes in beeld en twee andere maneges (waarvan één buiten het pilotgebied).

onbekend: recreatie aansluiten op landschapsidentiteit!

onbekend: eerst onderzoeken in hoeverre MTB routes gewenst zijn in dit gebied, voordat hiermee gepland gaat worden.

Hennie: ik mis de stad-land verbinding, wordt hier niet specifiek mee gepland.

→ Sabine: er is vastgesteld dat al voldoende routes beschikbaar zijn en geen nieuwe routes nodig zijn. We weten natuurlijk nog niet hoe het wandelrouten netwerk er uiteindelijk uit komt te zien, dit moet rond Raalte genoeg uitlooptmogelijkheden bieden.

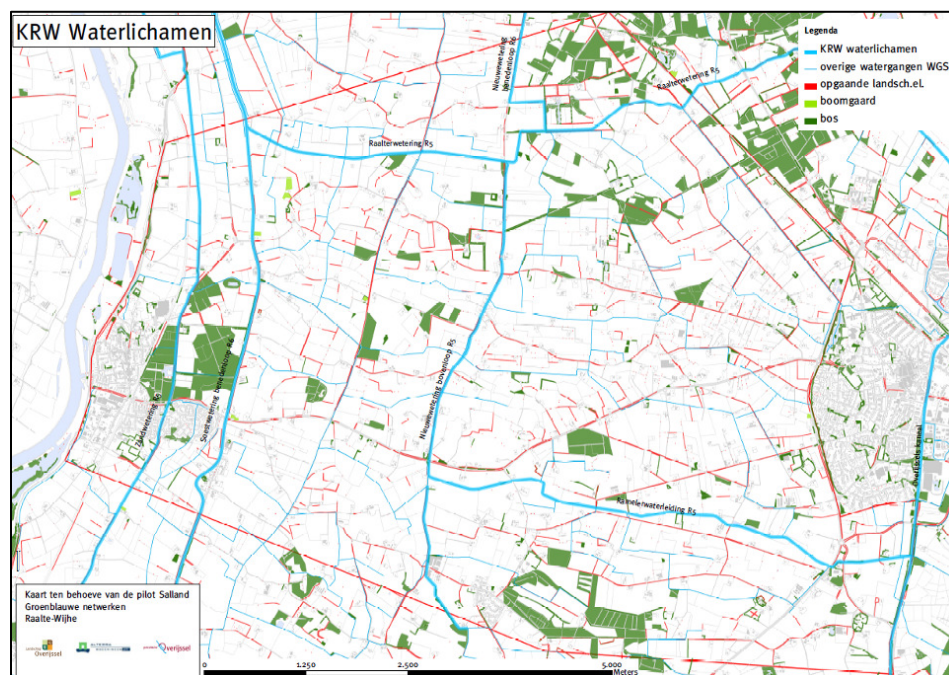
Bart: eigenlijk is ook een ecoprofiel van de wandelaar en de fietser nodig.

Resultaat uit het groepswerk voor de functie recreatie

Uiteindelijk is een kaart met zoekgebieden geproduceerd voor de functie recreatie met mogelijkheden voor de versterking van de beleving van routestructuren door landschapselementen en de eventuele locaties voor paden voor ruiters en MTB'ers.

4. Functie water

Vanuit de functie water zijn er twee lijnen te onderscheiden: waterkwaliteit en waterkwantiteit. Vanuit waterkwaliteit komen de doelen/wensen ten aanzien van landschapselementen grotendeels voort uit de KRW, ten aanzien van waterkwantiteit komen de doelen/wensen grotendeels voort uit de nota WB21 (Waterbeheer 21^e eeuw). Doelen/wensen uit onder andere deze beleidslijnen zijn verwerkt in het Waterbeheerplan 2010-2015.

De kaart hierboven laat in dikke lichtblauwe lijnen de KRW waterlichamen zien. Vooral rondom de KRW waterlichamen wordt gezocht naar het realiseren van waterkwaliteits- en waterkwantiteitsdoelen. Daarnaast wordt voor waterberging ook sterk gekeken naar (evt. andere) laagst gelegen gebieden.

Vragen functie water

Ook bij deze functie was wat uitleg nodig over de basiskaarten, waarmee gepland moest gaan worden. Hieronder vraag en antwoord.

V: Wat indiceren de kwelplekken die op kaart staan?

A: Dit zijn van nature lage plekken waar lokaal of eventueel regionaal kwelwater aan het oppervlak komt. Het gaat hierbij dus aan natuurlijke kwelplekken. Voor biodiversiteit zijn dit vaak interessante locaties, omdat kwelwater in een bepaalde mate gezuiverd wordt, doordat langere tijd door vaak meerdere bodemlagen stroomt. Vanuit de landbouw zijn deze locaties ook interessant om in te zetten voor waterberging, dit zijn de laagste gebieden en vaak ook de minst productieve gebieden.

V: Wat zijn KRW-waterlichamen?

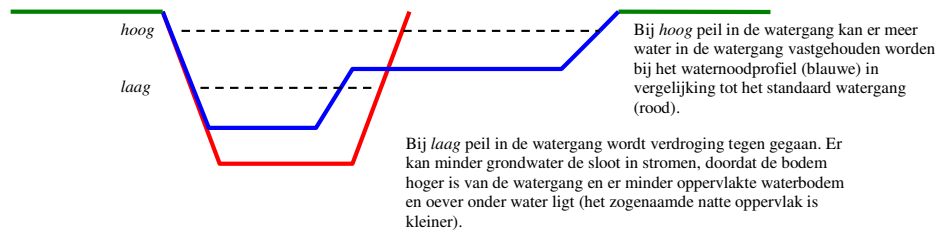
A: Kaderrichtlijn Water watergangen. Over het algemeen de hoofdwatgangen van een waterschap. Vanuit Europa zijn voor deze watergangen doelen vastgesteld wat betreft de kwaliteit van het water.

V: De knelpuntenanalyse lijkt te missen voor de functie water?

A: Het liefst wil je overal verspreid waterberging realiseren, de laagste plekken geven de beste locaties weer, dit zullen nu al vaak knelpuntlocaties zijn.

V: Waarom moet een natuurvriendelijke oever verontdiept worden? Waarom moet een Waternood profiel ontwikkeld worden (zie figuur hieronder)?

A: Een Waternood profiel (blauwe lijnen in onderstaand figuur) zorgt ervoor dat in natte perioden meer water kan worden vastgehouden en in droge perioden minder verdroging optreedt. Als een natuurvriendelijke oever wordt aangelegd, kan door extra verontdieping, eenvoudig ook extra berging worden gerealiseerd.

Ideeën en opmerkingen functie water

Gino: Blauwe Diensten verder ontwikkelen, de boer een marktconforme vergoeding geven voor waterdiensten.

Wilgert: doelstelling waterschap is om het waterpeil binnen een range te houden die voldoet aan landbouwdoelstellingen.

Wilgert: kruidenbestrijding in een natuurvriendelijke oever is slecht voor de waterkwaliteit, maar kruidenbestrijding door de boer in het perceel is ook slecht voor de waterkwaliteit. Doelstelling is om op de natuurvriendelijke oever te maaien en af te voeren en zodoende te verarmen en de ruigte te doen afnemen.

Judith: het is belangrijk om knelpuntgebieden (waterkwantiteit) vanuit de landbouw in kaart te hebben en de belangrijkste aanvoerlijnen (water), hier zitten de kansen voor synergie tussen water en landbouw!

→ Gino: de laagste en natste gebieden inzetten voor waterberging is zowel positief voor waterberging als voor landbouw.

→ Gino: door slechte afwatering hebben wij meer last van dierziektes, doordat de dieren in de nattigheid staan.

Wilgert: de Ramelerwaterleiding en de Raalterwetering hebben prioriteit, deze worden vóór 2015 opgepakt.

Judith: beschaduwning voor waterkwaliteit, mag dit niet op andere plekken worden opgepakt dan in de KRW waterlichamen? In de zijwatergangen?

→ Wilgert: nee, wij hebben prestatie afspraken voor de KRW waterlichamen. Hoewel andere plekken ook nuttig kunnen zijn!

Wilgert: de Raalterwetering is prioriteit één, deze voert veel water af.

Resultaat uit het groepswerk voor de functie water

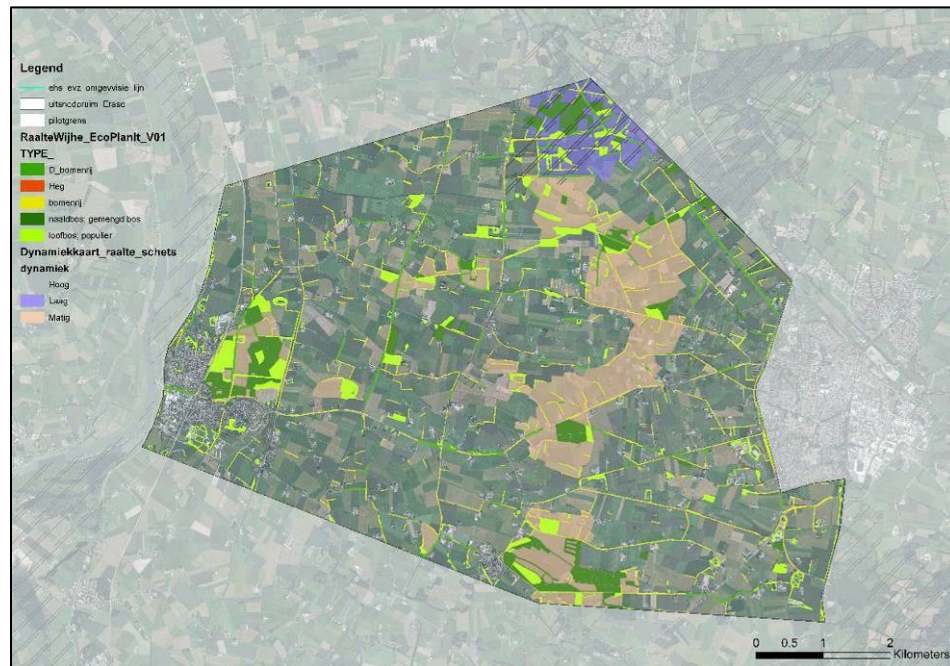
Uiteindelijk zijn er drie kaarten met zoekgebieden geproduceerd voor de functie water. Eén gericht op percelen voor waterberging, één gericht op mogelijkheden voor natuurvriendelijke oevers (al dan niet gecombineerd met waterberging) en één gericht op de mogelijkheden voor beschaduwning van de watergang t.b.v. waterkwaliteit.

5. Functie landschapsidentiteit

Vanuit deze functie is het belangrijkste doel om het 'casco' van landschapselementen (de basis van de landschappelijke structuur) te versterken. Het pilotgebied is onderzocht en ingedeeld naar hoog, matig en laag dynamisch gebied (zie kaart hieronder). In laag dynamisch gebied is niet alleen de hoofdstructuur, maar ook de secundaire structuur van

landschapselementen herkenbaar. In matig dynamisch gebied is alleen de hoofdstructuur nog herkenbaar. In hoog dynamisch gebied is geen structuur meer herkenbaar.

Met het plannen van landschapselementen moet ingezet worden op versterking van de te herkennen structuren. In laag en matig dynamisch landschap betreft dit het behouden en herstellen van aanwezige structuren. In hoog dynamisch gebied betekent dit dat een nieuwe basisstructuur ontwikkeld moet worden, waarbij andere functies leidend kunnen zijn. In dit gebied zijn het logischerwijs hoofdwegen en weteringen die de hoofdstructuur aangeven.

Vragen functie landschapsidentiteit

V: gegraven open weteringen zijn cultuurhistorisch waardevolle elementen voor de landschapsidentiteit, willen we deze opgeven voor doelstellingen vanuit de functie water (waterberging, ecologie)?

A: dit is vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW) zeker niet de bedoeling! Gegraven weteringen zouden grotendeels 'strak' mogen blijven, bijv. Soestwetering. Diversiteit in de watergang kan ook onder water worden gecreëerd.

V: tussen landschapsidentiteit en water bestaat discussie wat betreft beschaduwing. Vanuit de KRW wordt gesteld dat 20-40% van de KRW-waterlichamen beschaduwd moet worden, vanuit de landschapsidentiteit wil men bepaalde weteringen juist open laten, zonder opgaande begroeiing. Staat het waterschap eigenlijk achter de beschaduwingsdoelen vanuit de KRW?

A: dit zijn nu eenmaal de beleidsopgaven van het waterschap. De gemeenten checken de aanvragen voor beschaduwing met het Landschapsontwikkelingsplan (LOP), waarin een kaart is opgenomen van de landschapsidentiteit met de belangrijkste waarden voor bepaalde locaties. Daar vind de uiteindelijke toetsing aan de landschapsidentiteit plaats momenteel.

Ideeën en opmerkingen functie landschapsidentiteit

Jetty: ik denk dat het hierop neerkomt: hoge gebieden, versterken hoge elementen; lage gebieden, versterken lage elementen.

Resultaat uit het groepswerk voor de functie identiteit

Uiteindelijk is er een kaart met zoekgebieden geproduceerd voor de functie landschapsidentiteit. Deze richt zich op de locatie van nieuwe structuren van opgaande landschapselementen ter versterking van de identiteit.

Parkeerplaats

Gedurende de workshop zijn bij het plannen van landschapselementen een aantal discussies op de 'parkeerplaats' gezet. Het zij omdat deze discussies niet direct te maken hadden met het ruimtelijk plannen van landschapselementen, het zij door enige tijdsdruk.

- Discussie mogelijkheid weghalen boom of ander landschapselement: als ik een eik op mijn erf plant, mag deze over 50 jaar ook weer weggehaald worden, als dit vanuit de functie landbouw een dringende wens is?
- Discussie 'duurzame' investering landschap: inrichten met subsidie, en daarna? Hoe duurzaam is duurzaam? Is er voldoende aandacht voor langjarig beheer?
- Discussie onderhoud natuurvriendelijke oevers: doelstelling is om natuurvriendelijke oevers te maaien en af te voeren en zodoende te verarmen en ruigte te doen afnemen, maar er wordt niet voldoende gemaaid en afgevoerd (in de eerste jaren in ieder geval) om de ruigte te doen afnemen.
- Discussie boerengrond opkopen en inrichten voor waterberging: beter in deels boerengebruik houden en vergoeden.
- Discussie verplichte waterberging: het gebied zou nu op orde zijn en er zou geen wateroverlast zijn. Maar boeren blijken veel last te hebben van té natte percelen, staat hier geen vergoeding tegenover?

Algemene opmerkingen

Judith signaleert dat er weinig vertrouwen over en weer is tussen de verschillende functies. Dit betreft veelal het beheer: beheer van watergangen (wantrouwen tussen boer en waterschap: te veel onkruid, niet nakomen van beheerafspraken), beheer van wandelpaden (wantrouwen tussen grondeigenaar, boer of landgoedeigenaar, en gemeente: wie ruimt de rommel op van wandelaars, hoe honden aan de lijn te houden, etc.).

Annemarie: het blijkt moeilijk te plannen aan één functie, belangrijk om niet te denken **voor** andere functies, maar hen te vragen naar hun wensen en ideeën (gebruik het ANNA principe: Altijd Navragen, Nooit Aannemen).

Foto: Mark Zekhuis

De stapeltool

De gemaakte schetsvellen met zoekgebieden voor landschapselementen zijn in de pauze van de workshop overgenomen in de digitale stapeltool. Vervolgens zijn alle zoekgebieden met elkaar 'gestapeld'. Op deze wijze zijn synergiegebieden ontstaan.

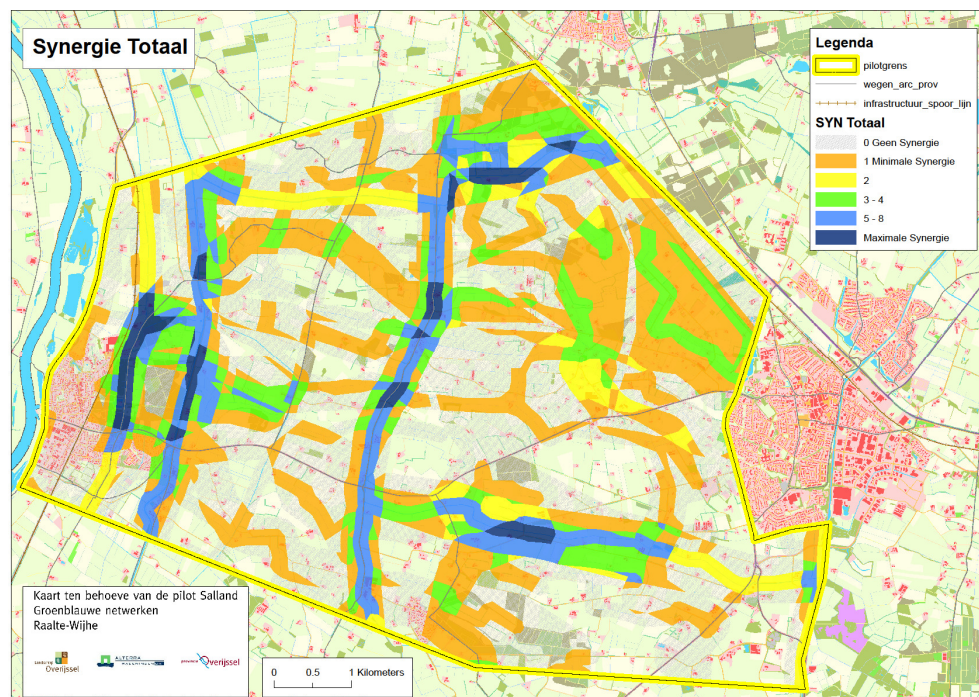
Synergiegebieden zijn die gebieden waar minimaal 2 zoekgebieden geschetst hebben, waar mogelijke meerwaarde voor opgaven gerealiseerd kan worden. Om te bepalen tussen welke zoekgebieden wel en geen meerwaarde geboekt kan worden, gebruikt de stapeltool onderstaande syngietabel.

Functie	Opgave	Code	LBK	WBL	WBV	WKS	RECB	RECR	IDH	BIOH	BIOL	RES
landbouw	ruimere huiskavels	LBK		0	0	0	0	0	0	0	0	
waterkwantiteit en- kwaliteit	berging langs watergangen door natuurvriendelijke oevers	WBL			1	1	1		1	1	1	
waterkwantiteit	vlakvormige berging	WBV				0	0		0	1	1	
waterkwaliteit	beschaduwning	WKS					1		1	1	1	
recreatie	aanleg opgaande begroeiing en/of lage begroeiing	RECB							1	1	1	
recreatie	reserve	RECR										
landschapsidentiteit	zoekgebieden opgaande begroeiing	IDH								1	1	
biodiversiteit	versterken leefgebieden opgaande begroeiing	BIOH									1	
biodiversiteit	versterken leefgebieden lage begroeiing	BIOL										
reserve		RES										

- 1 potentieel tegenstrijdig belang: maatwerk nodig
- 0 geen potentie voor synergie
- 1 potentie voor synergie: maatwerk nodig

Synergiegebieden stapeltool

Onderstaande totale synergiekaart laat de synergiegebieden zien die uit de stapeltool naar voren kwamen. De kleuren oranje tot blauw geven de mate van synergie weer: respectievelijk minimale synergie tot maximale synergie.

De KRW watergangen springen er duidelijk uit als synergiegebied. Daarnaast lijkt noordelijk de wens te liggen het landschap te verdichten en meer zuidelijk verdichting te concentreren langs de watergangen. Grofweg zijn de volgende synergiegebieden te onderscheiden: rond Wijhe, onder Heino, rond de Ramelerleiding en twee keer een noord-zuid verbinding, langs de Soestwetering en langs de Nieuwe Wetering

Voor de gemeentes blijken de synergiegebieden op hoofdlijnen een houvast te bieden om echt te kiezen voor bepaalde locaties. Toch wordt ook duidelijk aangegeven dat keuzes gebiedsgericht verder moeten worden uitgewerkt, omdat veel afhankelijk is van de grondeigenaren. Er wordt verwacht dat met kavelruil veel bereikt kan worden in dit kader. Ook vanuit de functie landbouw wordt aangegeven dat de synergiegebieden een houvast kunnen bieden. Grondeigenaren kunnen hier ideeën uit putten voor hun toekomst. Belangrijke aanvulling op de synergiekaart kan een kansenkaart vanuit de agrarische sector zijn. Waar zitten de stoppende boeren, waar de plankgasboeren en waar de verbrede boeren?

Synergiegebieden: hier gaan grond, geld en mensen zich roeren!

Tot slot

Pratensis, bureau voor plattelandontwikkeling

- Goed met elkaar in gesprek gaan!
- De detailuitwerking met het veld doen, zaken lokaal oppakken! Wat wil de grondeigenaar?
- De hervorming van het gemeenschappelijk landbouwbeleid is een belangrijk punt: geld zal anders verdeeld worden, mogelijk worden subsidies gekoppeld aan maatschappelijke zaken of groenblauwe diensten. Dit moet in het achterhoofd worden gehouden!

Waterschap Groot Salland

- Het systeem verhelderd, het geeft je idee over wat andere functies willen.
- Het geeft een beeld van welke krachten er nog meer spelen in het gebied.

EL&I, ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie

- Zeer benieuwd naar het vervolg, dit lijkt een goede aanvulling op of uitwerking van het LOP!
- Zeker de komende tijd ziet het eruit dat het steeds belangrijker wordt om de beperkte middelen efficiënt en effectief in te zetten, daar lijkt dit een goede tool voor.
- Er is nog een verfijning nodig, bijv. meer detail van de landbouw in beeld brengen.

Agrarische ondernemers

- Een goed gevoel overgehouden aan het project, gehoord van allerlei functies waarom zij wat willen.
- Kavelruil is een goed instrument om hierop volgend in te zetten.
- Huiskavel blijft heilig!
- Door samen te werken tussen verschillende functies moeten we streven naar win-win situaties.

Landschap Overijssel

- Dit project, het proces en de synergiekaart laat kansen zien voor de toekomst van landschapselementen.
- De ontwikkeling van een dergelijke tool helpt ons om gemeentes nog meer onderbouwd te adviseren hoe te komen tot een duurzaam groenblauw netwerk en keuzes om b.v. groenblauwe diensten middelen bewuster (lees: doelgerichter) in te zetten.

Alterra

- Er is veel welwillendheid bij de verschillende functies, men wil best gedachten uitwisselen.
- We hebben een mooi eindbeeld verkregen, dit was nog even spannend, maar er zijn zeker verbeterlagen.
- Het voorwerk per functie doen in sessies per functie was (t.o.v. de pilot Hardenberg) een pre, hierdoor is meer gebiedskennis in het project gekomen!

Provincie Overijssel

- Is dit het juiste schaalniveau, wat zou er bij een hoger of lager schaalniveau aan interessante informatie uitkomen?
- Gebiedskennis lijkt op deze wijze snel in een systeem te komen, en dan zonder dit achter de tekentafel te doen.
- Mogelijke toekomst: pakketjes van diensten per gebied, deels gestuurd door de overheid, deels door particulieren, evt. het bijeenvoegen van allerlei landschapssubsidies.

Actiepunten

1) Huidige definitieve notities en kaarten per functie beschikbaar stellen.

De notities, het kaartmateriaal en de presentatie zijn beschikbaar via onderstaande link.

<http://wtrns.fr/A71f18M4cr1qZG>

2) Verslag workshop binnen een aantal weken doorsturen aan deelnemers.

Bij deze.

Bijlage 1 – Deelnemers workshop

Deelnemerlijst workshop pilot Raalte-Wijhe

Workshop Groenblauwe Netwerken donderdag 2 december

Deelnemer	Organisatie	Functie / afdeling	E-mail
Eveliene Steingröver	Alterra	Expert planning	eveliene.steingrover@wur.nl
Gilbert Maas	Alterra	Onderzoeker landschapssystemen	gilbert.maas@wur.nl
Michiel van Eupen	Alterra	GIS-expert, ecooloog	michiel.vaneupen@wur.nl
Sabine van Rooij	Alterra	Projectleider pilot Raalte-Wijhe	sabine.vanrooij@wur.nl
Jos Wigger	EL&I	Directie Regionale Zaken Oost	j.g.wigger@minlnv.nl
Frank Strijdveen		Agrarisch ondernemer	frankgerni@strijdveen-tuten.nl
Gino Schrijver		Agrarisch ondernemer	gino.schrijver@planet.nl
René Holtkuile		Agrarisch ondernemer	holtkuile@hetnet.nl
Lina van Veen	Gemeente Olst-Wijhe	Medewerker Ruimtelijke Ontwikkelingen (Recreatie en Toerisme)	l.vanveen@olst-wijhe.nl
Paul Terhorst	Gemeente Olst-Wijhe	Beleidsmedewerker Groen, Fysieke Infrastructuur	p.terhorst@olst-wijhe.nl
Hennie Rodijk	Gemeente Raalte	Sr. beleidsmedewerker groenbeheer	hennie.rodijk@raalte.nl
Jetty Looijenga	Gemeente Raalte, Olst-Wijhe, Deventer	Landschapscoördinator Salland	Jetty.Looijenga@raalte.nl
Annemarie Baake	Landschap Overijssel	Projectsecretaris	a.baake@landschap-ov.nl
Arend van Bommel	Landschap Overijssel	Districtsmedewerker Salland	a.vanbommel@landschap-ov.nl
Judith Snepvangers	Landschap Overijssel	Projectleider pilot Raalte-Wijhe	j.snepvangers@landschap-ov.nl
Mark Zekhuis	Landschap Overijssel	Ecoloog	m.zekhuis@landschap-ov.nl
Peter Hermens	Landschap Overijssel	Landschapsarchitect	p.hermens@landschap-ov.nl
Gerko Hopster	Pratensis - bureau voor plattelandontwikkeling	Gebiedsmakelaar Salland	gerko.hopster@pratensis.nl
Bart Vries	Provincie Overijssel	Team landschap en ruimtelijke kwaliteit	bk.vries@overijssel.nl
Paul Scholte Albers	Provincie Overijssel	Beleidsmedewerker eenheid Landbouw, Natuur en Landschap	RP.Scholte.Albers@overijssel.nl
Roelof Klem	Provincie Overijssel	Team Water	onbekend
Theo de Kogel	Provincie Overijssel		T.J.d.Kogel@overijssel.nl
Marieke Tangenberg	Recreatieschap Salland		marieketangenberg@bmc.nl
Hanna Jurjens	Waterschap Groot Salland	Aquatisch ecooloog	hjuriens@wgs.nl
Wilgert Veldman	Waterschap Groot Salland	Hydroloog	wveldman@wgs.nl

Bijlage 2 – Schetsvellen per functie

